

Волосюк Т.В.,
здобувач кафедри педагогіки і
методики технологічної освіти,
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка, Україна

КОМПОНЕНТНИЙ СКЛАД СТРУКТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

***Анотація.** У статті висвітлено проблему професійного іміджу, розкрито сутність поняття «професійний імідж майстрів виробничого навчання» та представлено його структуру. З'ясовано значущість цього феномену для підготовки конкурентоспроможного фахівця будівельної галузі. Акцентовано увагу освітян на даній проблемі.*

***Ключові слова:** майстер виробничого навчання, імідж, індивідуальний імідж, збірний імідж, професійний імідж, компонент, професіоналізм.*

Постановка проблеми. Сучасні тенденції соціально-економічних змін формують нові вимоги до підготовки фахівців, здатних задовольнити сучасні виклики суспільства. А відтак професійна освіта потребує якісних змін задля здобуття затребуваного споживачем результату – конкурентоспроможного спеціаліста нового якісного рівня, здатного до швидкої адаптації відповідно до темпів науково-технічного розвитку суспільства. Нині спостерігається перенасиченість ринку праці кадрами економічного, юридичного та управлінського напрямків підготовки. Науково-технічний прогрес забезпечує стрімкий розвиток виробництва, а відтак обумовлює потребу у фахівцях професійно-технічних спеціальностей в цілому та будівельного спрямування зокрема. За цих умов актуалізується діяльність майстра виробничого навчання, як основної одиниці в передачі передового виробничого та педагогічного досвіду, вихованні та шліфуванні професійної майстерності. Наразі спостерігається зменшення престижності спеціальності майстрів виробничого навчання, що викликає гострий дефіцит кадрів, здатних задовольнити вимоги сьогодення. Нині на посадах майстрів виробничого навчання працюють переважно випускники вишів, які не мають достатнього досвіду роботи на виробництві. А невисокі заробітні плати освітян не приваблюють досвідчених працівників виробничої сфери. Тому проблема формування майстра виробничого навчання у процесі фахової підготовки є актуальною та значущою.

За таких умов значно підвищується увага до особистісних, поведінкових складових професіоналізму майстра виробничої діяльності будівельного профілю та особливостей формування його професійного іміджу зокрема.

Аналіз останніх досліджень та публікацій та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Результати аналізу наукової літератури свідчать про наявність теоретико-практичних напрацювань з окресленої проблеми. Сутність, елементарний склад структури та форми прояву іміджу досліджували А. Панасюк та Г. Почепцов; дослідженням іміджу сучасного педагога займались А. Калюжний, Л. Карамушка, В. Шепель, Л. Донська; технології створення іміджу та піару вивчали Л. Браун, П. Берд, М. Спіллейн, Л. Ковальчук, В. Шепель, Н. Тарасенко; поняття професійного іміджу та його структуру досліджували Л. Мітіна, А. Борисюк, О. Ворожейкіна, Л. Данильчук, В. Ісаченко та А. Піз; питаннями становлення майстрів виробничого навчання займались Н. Малишева, В. Ковальчук, Н. Ничкало, І. Зязюн, А. Капська та інші.

Визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявність багатьох досліджень феномену професійного іміджу, особливості формування

іміджу саме майбутніх майстрів виробничого навчання будівельного профілю залишаються недостатньо дослідженими.

Метою статті є аналіз професійного іміджу майбутніх майстрів виробничого навчання будівельного профілю та виокремлення компонентів його структури.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сучасна система професійної освіти вимагає наявності компетентного, творчого майстра виробничого навчання, який здатен до оперативного включення в інноваційні процеси. Виняткового значення набуває пошук нових підходів до створення оптимального освітнього середовища, сприятливого для становлення особистості майбутнього високопрофесійного майстра виробничого навчання. Великий тлумачний словник сучасної української мови дає визначення поняттю «професіонал» – той, хто зробив яке-небудь заняття предметом своєї постійної діяльності, своєю професією (добрий фахівець, знавець своєї справи). Професіоналізм – оволодіння основами та глибинами якої-небудь професії» [1, с. 1177].

Під час навчання у ВНЗ майбутній фахівець отримує професійні знання та навички, необхідні для самореалізації на ринку праці. Формується готовність до професійної діяльності, встановлюється вектор фахової орієнтації, закладається фундамент професійного іміджу конкурентоспроможного спеціаліста.

Л. Донська стверджує, що «імідж – це така інтегральна характеристика, яка містить сукупність зовнішніх та внутрішніх індивідних, особових, індивідуальних і професійних якостей фахівця, що сприяє ефективності професійної діяльності» [2]. А. Борисюк розглядає імідж представника певної соціальної групи (за професією, за етнічною приналежністю, за віком тощо) як соціально-психологічну категорію та сукупний образ, сформований у процесі суб'єктивного сприйняття й оцінки іншими. Науковець передбачає насамперед «усвідомлення характеру наявного колективного іміджу професії, його прийняття і цілеспрямовані дії з формування власного індивідуального іміджу» [3, с. 53]. Ми поділяємо точку зору науковця, оскільки основою професійного іміджу є особистісний, то їх симбіоз неповторний результат – гармонійну, харизматичну особистість професіонала з власною поведінковою лінією.

Специфіка професійної діяльності майстра виробничого навчання будівельного профілю достатньо складна, адже обумовлює наявність професійно-виробничої компетентності, організаційно-управлінських здібностей та вагомої педагогічної майстерності. Оскільки якість професійної підготовки майбутніх спеціалістів певним чином залежить від майстра виробничого навчання, виключно важливими стають актуальні знання щодо стану розвитку будівельного виробництва, озброєність інноваційними виробничими технологіями, використання в своїй діяльності високоефективних педагогічних методик і засобів передачі досвіду та знань майбутнім суб'єктам фахової діяльності. Тому під професійним іміджем майбутнього майстра виробничого навчання будівельного профілю ми розуміємо сукупний образ фахівця, який комплексно поєднує та синхронізує особистісні та професійні характеристики, відповідаючи вимогам сучасної освіти та будівельного виробництва.

Досліджуючи структуру професійного іміджу майбутніх фахівців, Н. Тарасенко пропонує розглядати його як сукупність трьох компонентів – мотиваційного, когнітивного та діяльнісного. Так, до когнітивного компоненту дослідниця відносить такі знання: про особистість, що прагне до постійного саморозвитку; щодо сутності іміджу як компонента, що забезпечує цілісність культури професійної діяльності; знання закономірностей соціальної перцепції; щодо способів самопізнання й самовираження; про соціально й особистісно значущі цінності; знання щодо вимог, які пропонуються до особистості фахівця як носія індивідуального іміджу, що відповідає нормам професійної культури; про способи формування власного індивідуального іміджу [4, с. 44].

Розглядаючи професійний імідж майбутнього майстра виробничого навчання будівельного профілю як багатоаспектне явище, до якого входять як професійні, так і особистісні характеристики фахівця, ми спирались на результати досліджень А. Борисюк,

яка поділяє складники професійного іміджу на три групи: до першої групи входять природні якості (комунікабельність, тактовність, рефлексивність та ін.), до другої – особистісні якості, які є результатом освіти та виховання (моральні цінності, стресостійкість та ін.), до третьої групи входять якості, набуті в результаті професійного та життєвого досвіду [3].

Узагальнюючи проаналізовані здобутки науковців, ми визначили особистісно-інтелектуальний, практично-дієвий та соціально-образовий компоненти професійного іміджу майбутніх майстрів виробничого навчання будівельного профілю, ефективність яких обумовлюється взаємодією та взаємодоповненням один одного задля формування гармонійного сукупного образу професіонала.

До особистісно-інтелектуального компоненту ми відносимо: природні та набуті особистісні якості, відмінні риси характеру та основні базові цінності; розуміння сутності професійного іміджу; компетентність особистості у прийнятті виробничих рішень; сталість ціннісних орієнтирів (моральна автономність); вихованість та рівень загальної культури; віру в можливість впливати на суспільний результат; комунікаційну здатність; вмотивованість до особистісного розвитку та кар'єрного зростання, лідерські прагнення; розуміння важливості інноваційних процесів та розвитку креативного мислення; озброєність теоретичними знаннями самоменеджменту (самопрогнозування, самооцінка, самокритика, самоорганізація, самозобов'язання та самовплив); розвинене почуття власної відповідальності; наявність фундаментальних знань, високий рівень фахових знань з області педагогіки та будівельного виробництва; обізнаність щодо новітніх технологій будівельної галузі; розуміння майбутнім фахівцем сутності педагогічних проблем та інші.

До практично-дієвого компоненту формування професійного іміджу майбутніх майстрів виробничого навчання будівельного профілю нами було віднесено: педагогічну та виробничу майстерність; знання методів удосконалення власного професійного іміджу; володіння способами відстоювання власних професійних рішень; орієнтація на власні організаційно-управлінські здібності та власну позицію в прийнятті рішень; спроможність виконувати професійні обов'язки; готовність до партнерства, спільних ідей, співпраці та взаємопідтримки; висока громадська активність, свідома участь у суспільному житті; володіння технологіями самоменеджменту (самоосвіта, вміння проектувати, організовувати, аналізувати, оцінювати, коригувати власну професійну діяльність); аналітичні, концептуальні та діагностичні фахові здібності; участь у науковій та грантовій діяльності та інші.

Соціально-образовий компонент відображає візуальне сприйняття іміджу як явища та його оцінку оточуючими, ступінь індивідуальної фізичної привабливості фахівця. Саме окреслений компонент відображає взаємини майбутнього майстра виробничого навчання будівельного профілю у мікро- й макросоціумі та є предметом визначеної цілеспрямованої іміджеутворюючої діяльності з метою створення бажаного образу у свідомості оточуючих або певної кількості людей. До нього нами було віднесено: позитивні габітарні характеристики; власний стиль поведінки; вміння самопрезентації; відповідність соціально-привабливому образу; особистісні та стратифікаційні характеристики оточення (сім'я, друзі, знайомі, колеги, специфіка соціальної групи та ступінь її престижу та інші); формування та підтримка репутації та інші.

Аналізуючи компонентний склад структури професійного іміджу майбутніх майстрів виробничого навчання будівельного профілю, ми довели факт співіснування та доповнення один одного усіх компонентів структури, ізольованість яких виключена, оскільки поняття професійного іміджу носить багатоаспектний характер і є гармонійним за умов дотримання принципів комплексності, системності та взаємозалежності.

Специфіка компонентного складу структури професійного іміджу майбутнього майстра виробничого навчання будівельного профілю продиктована необхідністю інформаційно-методологічної озброєності у сфері будівельного виробництва, наявності

психолого-педагогічних знань, навиків та індивідуальної харизми і вмотивованості до постійного професійного розвитку.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Професія майстра виробничого навчання будівельного профілю актуалізується за сучасних умов у зв'язку з недостатністю резерву професійно-технічних кадрів. Виняткового значення набуває формування професійного іміджу майстра виробничого навчання будівельного профілю як сукупного багатоаспектного образу, відображеного у соціальних сподіваннях суспільства. Нами було визначено та охарактеризовано компонентний склад структури професійного іміджу майбутніх майстрів виробничого навчання будівельного профілю, зокрема особистісно-інтелектуальний компонент, практично-дієвий компонент та соціально-образовий компонент. Окреслені компоненти не можуть існувати ізольовано один від одного – вони взаємодіють і синергійно доповнюють один одного.

Отже, професійний імідж майбутнього майстра виробничого навчання будівельного профілю носить багатоаспектний характер, формується протягом усього особистісного та професійного життя фахівця, спираючись на специфіку професії та наявний запит соціуму. Тому подальший пошуковий інтерес становить дослідження технологій формування професійного іміджу майбутніх майстрів виробничого навчання будівельного профілю у процесі фахової підготовки.

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
2. Донская, Л. Ю. Психологические условия формирования имиджа преподавателя высшей школы: автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. психол. наук / Л. Ю. Донская. – Ставрополь, 2004. – 212 с.
3. Борисюк А. С. Соціально-психологічні аспекти професійного самовизначення особистості / А. С. Борисюк // Актуальні проблеми психології : Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія / за ред. С. Д. Максименка. – К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агенство», 2008. – Т. X. – Вип. 7. – С. 52-61.
4. Тарасенко Н. А. Формирование индивидуального имиджа будущего учителя: дис. ...кандидата пед. наук : 13.00.01 / Наталья Анатольевна Тарасенко. – Оренбург, 2002. – 170 с.

Volosyuk T.V. - applicant of the Chair of Pedagogies and Methods of Technological Education Glukhiv National Pedagogical University, named after Oleksandr Dovzhenko, Ukraine. **COMPONENT COMPOSITION OF THE STRUCTURE OF PROFESSIONAL IMAGE OF FUTURE MASTERS OF INDUSTRIAL TRAINING OF CONSTRUCTION PROFILE**

Abstract

Introduction. Professional education acquires qualitative changes for the production of claiming specialist of new quality level, who is able to quick adaptation according to the rates of scientific-technological development of society. The scientific-technological progress provides the quick development of production that stipulates the necessity in specialists of professional-technical specialties, in general and in construction profile particularly. The attention is raised mostly to personal, behavioral components of professional level of master of industrial training of construction profile and the peculiarities of its image formation.

Purpose. The analysis of image of future masters of industrial training of construction profile and the allocation of the components of its structure.

Results. Specific character of professional activity of master of industrial training of building construction is rather complex through it causes the existence of professional production competence, organizational and management skills and weighty teaching skills. That is why we understand the image of the future master of industrial training of construction profile as cumulative image of the specialist, who combines and synchronizes personal professional characteristics in complex way. There determined the personal-intellectual, practically-effective and social-image components of professional image of future industrial training masters of construction profile. The effectiveness of which is caused by the interaction and complementarity to the another for the formation of harmonious image of the professional.

Originality. *For the first time there analyzed the structure of professional image of future masters of industrial training of construction profile. There also distinguisher its component structure. The scientific conception about the specific character and the structure of the process of formation of the professional image of the notion "the image of the master of industrial training" are the future trends of our research.*

Conclusion. *At the modern period the profession of industrial training of construction profile is updated connection with the lack of provision of professional technical personal. The formation of professional image of the master of industrial training of construction profile as cumulative multi-aspects image, reflected in social expectations of society, gets exceptional meaning. While organizing the process of formation of professional image of master of industrial training of construction profile it is necessary to take into consideration the component composition of its structure especially personally-intellectual component, practically-effective component and social-image. The outlined components cannot exist isolated with one another. They interact synergistic and amplify each other.*

Keywords: *master of education, image, personal image, a composite image, professional image, ingredient professionalism*

References

1. Borysiuk, A. S. (2008). Social and psychological aspects of professional self-identity. *Aktualni problemy psykholohii : Psykholohiia navchannia. Henetychna psykholohiia. Medychna psykholohiia (Actual problems of psychology, psychology of learning. Genetic Psychology. Medical Psychology)*, 7. 52-61.
2. Busel, V. T. (2009). *Great Dictionary of Modern Ukrainian*. Kyiv, Irpin: VTF «Perun» (in Ukr.).
3. Donskaia, L. Yu. (2004). *Psychological conditions of formation of the image of a high school teacher*. Stavropol (in Rus.).
4. Tarasenko, N. A. (2002). *Formation of individual image of the future teachers*. Orenburh (in Rus.).

*Стаття надійшла до редакції 05.04.2016
Стаття прийнята до публікації 6.04.2016 р.*

UDC 378

Nina Hayduk, PhD

Associate Professor Head, Social Work Program
Lviv Polytechnic National University, Ukraine

Brad McKenzie, PhD

Professor Emeritus
Faculty of Social Work
The University of Manitoba, Canada

ON DEVELOPING A SUSTAINABLE MODEL OF SOCIAL WORK EDUCATION IN UKRAINE

Abstract

Introduction. *In the article, key stages of the Reforming Social Services: Canada-Ukraine Project (1999-2003) are described: as well, concepts are introduced and discussed as these relate to broad goals associated with social development.*

Purpose. *The purpose of the article is to describe the development of the Social Work Program at Lviv Polytechnic National University and the unique nature of its partnership with community-based disability organizations. The quality and sustainability of the initiative following the end of CIDA funding are examined.*

Results. *Social development was utilized as a framework for the design and implementation of the project. The project was conceptualized as a process that involved more extensive knowledge and human resource transfers to project activities in Ukraine in the early phase of implementation, a more collaborative form of partnership during the middle to late stages and the transfer of full power and control by the final stage. In the final stage and following the formal conclusion of the project it was recognized that Canadian partners would be acting more as consultants in response to requests from Ukrainian partners. The project impact was assessed in 2006 using a modified case study approach*